

Az ELFT stratégiája a 2020-ig tartó időszakra és annak 2013–2015-ös akcióterve

Az Elnökség javaslata a Közgyűlés 2013. május 25-i ülésére

Bevezetés

Az ELFT Közgyűlése 2011. május 21-én elfogadta egy, a következő évtizedre érvényes stratégia vázlatát, amelyet 2012. május 19-én kis mértékben módosított. A stratégia célját a Közgyűlés az alábbi pontokban határozta meg:

1. Az ELFT küldetésének, jövőképeinek, célkitűzéseinek és szerepvállalásának megállapítása.
2. Az ELFT közép- és hosszú távú célkitűzéseikhez szükséges tevékenységek és prioritások meghatározása.
3. Akciók, programok és projektek azonosítása az ELFT prioritásainak megfelelően.
4. Az ELFT különféle szervei és testületei illetőségének és felelősségének azonosítása az ELFT stratégiai tervének végrehajtásában.
5. Pénzügyi irányelvek és javaslatok kidolgozása a stratégiai terv végrehajtásához.

A Közgyűlés megbízta az Elnökséget, hogy a tagsággal, illetve a területi és szakcsoportokkal folytatandó konzultáció alapján a 2013-as közgyűlésig véglegesítse a stratégiát. A konzultáció fő eszközeként hozzon létre egy elektronikus vitafórumot, amely a stratégia, illetve a társulat más, általános kérdéseinek nyilvános megtárgyalására biztosít lehetőséget.

A 2012-es közgyűlés óta igen komoly előrelépés történt a stratégia kidolgozásában; mind érdemi, mind információtechnológiai vonatkozásban.

- a) Az Elnökség nagyjából minden második ülésén foglalkozott a stratégia kérdésével, illetve gyakorlatilag minden ülésén foglalkozott olyan, a stratégia részét is képező kérdésekkel, amelyekben halasztást nem tűrő döntésekre volt szükség (Fizikai Szemle, Csodák Palotája, MTESZ-tagság, az ELFT webes megjelenése, az Alapszabály módosítása, stb.). Az Elnökség által korábban létrehozott Stratégiai Bizottság formális üléseket ugyan nem tartott, de konkrét, a stratégiát érintő kérdésekben az Elnökség esetenként konzultált a bizottság tagjaival.
- b) 2012 augusztusában megindult az ELFT Fórum; első vitatémaként éppen a társulati stratégia kialakítását jelölve meg. Kezdetben úgy tűnt, hogy az érdemi vita megindulását a stratégiai vitafórum túlságosan strukturált volta nehezíti, ezért az Elnökség 2013 elején két újabb, strukturálatlan vitafórumot indított: egyet tanárok, egy másikat pedig kutatók számára. Némi megdöbbentően az érdemi vita – talán a számos felhívásnak köszönhetően – végül is 2013 elején, de mégis a stratégiai fórumban indult meg. Ez a vita a stratégiai tervnek mintegy 70 %-át érintette, és eredménye az itt következő stratégiában, illetve annak akciótervében meg is jelenik. Az ELFT Fórum és az ott folyó vita ugyan sikerként könyvelhető el, de azt is meg kell említeni, hogy abban a társulat tagjainak töredéke, leginkább a kibővített Elnökség néhány tagja vett részt. Úgy tűnik, a tagság legnagyobb részét egyelőre nem sikerült a stratégiai vita – de sajnos egyéb fizikus és tanári közéleti vita számára sem – megnyerni.
- c) 2013 márciusának elején indult meg az ELFT Facebook-oldala. Ez a hálózati eszköz, amely elsősorban a fiatalabb generációt van hivatva megszólítani, látványos sikernek bizonyult abból a szempontból, hogy alig két hónap alatt több mint száz szimpatizánst („lájkolót”) gyűjtött össze, és az utóbbi hetekben már csaknem 2800 embert ér el. Ugyanakkor csalódást kelt az a tény, hogy az oldalon – a Facebookon teljesen szokatlan módon – gyakorlatilag teljesen hiányoznak a hozzászólások. Bár a stratégia megvitatására ezen a Facebook-oldalon is biztosítottunk lehetőséget, az oldal többi közleményéhez hasonlóan ez is aktív válasz nélkül maradt.

Az Elnökség következőkben kifejtendő stratégiát, illetve az annak egyes pontjaihoz hozzáfűzött konkrét akciókból álló, nagyjából 2015-ig terjedő akciótervet terjeszti a 2013. májusi közgyűlés elé megvitatás és elfogadás céljából. A fentebb vázolt körülményekből jelenleg csak a stratégia néhány pontjához lehetséges konkrét akciókat javasolni. Jóllehet a stratégia az egész évtizedre vonatkozik, a külső feltételek hosszú távú kiszámíthatóságának hiányában szükséges a stratégia rendszeres újragondolása. A stratégiát és annak akciótervét az Elnökség azzal javasolja elfogadásra a Közgyűlésnek, hogy azt két évenként tekintse át, és szükség esetén, illetve a lehetőségeknek megfelelően bővítse, illetve módosítsa.

A) Szakpolitikai stratégia

A Társulat elődje az 1891-ben alapított Matematikai és Fizikai Társulat, amely 1923-ban alapítójáról az Eötvös Loránd Matematikai és Fizikai Társulat nevet vette fel. E társulat működése 1945-ben megszűnt, fizikai részlege 1945 és 1948 között mint a Magyar Természettudományi Társulat Fizikai Szakosztálya működött. E szakosztályból alakult meg 1949-ben a Műszaki és Természettudományi Egyesületek Szövetségének tagegyesületeként a Magyar Fizikusok Egyesülete, amely 1950-ben az Eötvös Loránd Fizikai Társulat nevet vette fel.¹

Az ELFT utolsó nagy átalakulása a tanári szakcsoportok és a területi csoportok létrehozásával és az ennek hatására bekövetkezett jelentős létszámnövekedéssel, valódi országos jellegűvé válással és a szakmai munka súlyponteltolódásával az 1970-es évek közepén következett be. Az időközben megváltozott törvényi környezet és az ugyancsak megváltozott támogatási feltételek az 1990-es évek utolsó éveiben a működési mód és a szervezet bizonyos átalakulásait tették szükségessé (ekkor szűnt meg pl. a társulat egyik fontos testülete, a Tanács), de ezek a formai változások nem jártak a társulat valódi működési módjának jelentősebb módosulásával.

Az ötvenes évektől a kilencvenes évek végéig működő Tanácsot azért kellett megszüntetni, mert létezése nem felelt meg az egyesületi törvény előírásainak. A Tanács hatékony testület volt, mivel tagjai – tisztségük folytán – nagyobb felelősséget éreztek a társulat általános ügyei iránt, mint az általában a területi és szakcsoportok tisztségviselőitől elvárható; ezt a helyébe lépett informális „kibővített elnökség” nem tudja teljesen pótolni. A civil törvényben már nincsenek olyan előírások, amelyek megtiltánák a Tanács működését. Ezért célszerű megfontolni, hogy állítsuk-e helyre a Tanács működését, amely a Közgyűlés két ülése között átvehetné a Közgyűlés egyes feladatait.

Az Elnökség 2013. november 30-ig kérje ki a tagság és a csoportok véleményét, hogy javasolják-e a Tanács újbóli felállítását. Amennyiben igen, akkor az Elnökség dolgozza ki az Alapszabály megfelelő módosítását, és azt 2014 májusában terjessze a Közgyűlés elé.

Az utolsó másfél évtizedben a taglétszám kevesebb, mint felére csökkent, a 2008-as gazdasági válság pedig pénzügyi szempontból (mind a folyó fizetések, mind a vagyoni helyzet területén) is kritikus helyzetbe hozta a társulatot. Ugyanakkor új szervezési és infokommunikációs lehetőségek nyíltak meg, amelyekkel társulatunk nem, vagy nem a megfelelő mértékben és módon él. Mindez szükségessé teszi, hogy mérleget vonjunk. Meg kell vizsgálnunk jelenlegi tevékenységünket, fel kell mérnünk, milyen mértékben tudunk megfelelni a társulat alapszabályában rögzített írott és a 120 éves társulati közélet hagyományain alapuló íratlan célkitűzéseinknek. Újra kell definiálnunk jövőképünket, sőt részben küldetésünket is. Mindezek alapján pedig el kell döntenünk, hogy a magyar társadalom, a világ és a nemzetközi fizikus közélet mely elvárásaihoz való hozzájárulást tudjuk felelősen felvállalni, majd ki kell dolgoznunk az e célkitűzések megvalósításához vezető út egyes lépéseit. Mindenképpen változtatnunk, újítanunk kell a társulat működésén, hogy a külső és belső elvárásoknak meg tudjunk felelni.

Az ELFT számos szakcsoportja és területi csoportja működik igen hatékonyan, rendez iskolákat, szeminárium sorozatokat, ankétokat, szervez versenyeket, vesz részt aktívan a tudomány népszerűsítésében. A fizikus és fizikatanári közélet kiemelkedő és megbecsült elismerései közé tartoznak a társulat díjai. A társulat oktatáspolitikai állásfoglalásai komoly tekintélynek örvendenek. Hat évtizedes múltra tekint vissza az ELFT legfontosabb kiadványa, a nemzetközi viszonylatban is párhát ritkító Fizikai Szemle. A társulat lapgazdája a szinte egyedülálló, 120 éves Középiskolai Matematikai és Fizikai Lapoknak. A magyar fizikai közélet tekintélyes eseménye a háromévenkénti Fizikus Vándorgyűlés. Két évtizede működteti a társulat az egyik legregébbi magyar levelezőlistát, a Fizinót. Az ELFT alapító tagja az Európai Fizikai Társulatnak (EPS); az ELFT tagjai aktív szerepet játszanak az EPS testületeiben, divízióiban és csoportjaiban.

Mindezek ellenére a társulat hatékonysága és működésének korszerűsége jelentősen elmarad attól a szinttől, amelyet a magyar fizikusok és fizikatanárok egyesületétől joggal el lehet várni.

A társulat fő célkitűzései az Alapszabály 3. és 4. §-ában találhatóak. Ezek a célkitűzések rendkívül időtálló módon fogalmazódtak meg; ma is pontosan írják le az ELFT céljait, feladatait. Az ELFT küldetése ezért nem szorul számottevő korrekcióra.

¹ A folyó szöveg dőlt betűs részei az ELFT Alapszabályából átvett idézetek.

A Társulat elsősorban a fizikai és a hozzá kapcsolódó tudományok területén működő kutatóknak, tanároknak és a fizika alkalmazásával foglalkozóknak önkéntes társuláson alapuló tudományos egyesülete.

Jelen dokumentum bizonyos, a következő egy-két évtizedre vonatkozó feltevéseken, várakozásokon alapul. Feltételezzük, hogy a fizikai módszerek és főleg a problémák fizikusi megközelítésének tudományos és társadalmi szerepe mind hazánkban, mind az egész világban megőrzi vagy fokozza jelentőségét. Meggyőződésünk, hogy a műszaki és természettudományos képzés, a kutatás-fejlesztés és az innováció a jelenlegi válság meghatározó kitörési pontjai lesznek. Tudjuk, hogy a kommunikáció, sőt a társadalmi élet az elektronikus alapú szociális hálózatok irányában fejlődik. Hiszünk abban, hogy előrehalad Magyarország európai integrációja, valamint hogy a magyar tudomány és ezen belül a fizika mind művelői, mind pedig kutatási infrastruktúrái tekintetében e jelenlegit is meghaladó mértékben válik az európai és a nemzetközi tudományosság integráns részévé.

Az ELFT-nek úgy kell megőriznie értékeit és 120 éves hagyományait, hogy közben figyelembe veszi a következő évtizedek változó szakmai és társadalmi környezetét és az ebből adódó kihívásokat. E kihívások közül kiemelkedik a láthatóság és a társadalmi szerepvállalás fokozása mind a civil társadalom, mind pedig a szakpolitikusok irányában.

Ellentétben számos más ország vagy régió fizikai társulataival, az ELFT, mint „tudós társaság” szerepe korlátozott, hiszen ezt a szerepet alapvetően az MTA Fizikai Tudományok Osztálya tölti be. Ugyanakkor nagyon fontos meghatározni azokat a pontokat, amelyekben az ELFT, illetve annak szakcsoportjai hatékonyan egészíthetik ki az Osztály, illetve az osztály tudományos bizottságainak szerepét. Ilyen szerepet az ELFT elsősorban a fizikus köztestületi tagok körében tölthet be. Ugyanakkor a fizika közoktatásának kérdéseiben elsősorban az ELFT képes hitelesen tükrözni a fizikatanári közösség véleményét, elképzeléseit. A kialakuló vélemények képviselőjében számíthat az MTA Fizikai Tudományok Osztályára, azonban nem mondhat le a közvetlen képviselőről a közoktatás állami igazgatásával folyó párbeszédben. Ezért Az ELFT-nek – kétséget nem hagyva – 100 %-osan be kell töltenie a „Fizikatanárok Egyesülete” szerepét.

Az ELFT szakpolitikai stratégiai céljainak megvalósítása érdekében elvégzendő főbb teendőket négy csoportra bontva tekintjük át.

A-1. Szakmai szerepvállalás, láthatóság, szerepmegosztása az MTA-val

A Társulat – hagyományainak megfelelően – társadalmi úton részt kíván venni a magyarországi fizikai kutatás, a fizika minden szintű oktatása, valamint a kutatási eredmények gyakorlati alkalmazása és hasznosítása színvonalának és korszerűségének fejlesztésében. Célja, hogy a fentiekkel összefüggő elvi és módszertani kérdésekben kifejtthesse tudományos véleményét, állásfoglalásával és a tagságában megtestesült szakmai erővel hozzájáruljon az ország kulturális és gazdasági felemelkedéséhez.

Az Alapszabályban megfogalmazott célok közül elsősorban, vagy legalább is meghatározó mértékben a társulat a letéteményese a következő feladatoknak:

- az általános fizikai műveltség szintjének emelése, a közvélemény tájékoztatása a fizika és a rokon tudományok aktuális kérdéseiről és eredményeiről;
- a fizikai tudományt és annak oktatását érintő elvi és szervezési kérdések felvetése és megvitatása, szükség szerint a gyakorlat kritikai elemzése, vélemények, javaslatok, előterjesztések kidolgozása;
- a fizikus és a fizikatanári hivatás és munka társadalmi megbecsülésének előmozdítása;
- a tehetséggondozás színvonalának emelése;
- tájékoztatás a fizikus és fizikatanári közélet aktuális eseményeiről;
- a magyarországi fizika előremutató hagyományainak, kiemelkedő egyéniségei emlékének ápolása, a hazai fizikai kutatások tárgyi emlékei megőrzésének szorgalmazása.

A következő feladatok döntően az MTA, ill. az MTA Fizikai Tudományok Osztálya, továbbá kutatóhelyek és oktatási intézmények, valamint ezek irányító szerveinek hatáskörébe tartoznak:

- a fizikai kutatások ápolása és fejlesztése;
- a fizika minden szintű oktatásának fejlesztése és segítése;

- a fizika alkalmazásának minden téren való előmozdítása, beleértve konkrét kutatási és szervezési feladatok megoldásának támogatását;
- a fizikához kapcsolódó interdiszciplináris tudományágak fejlődésének elősegítése;
- a csillagászati kutatás és oktatás segítése és fejlesztése
- a magyarországi fizika nemzetközi kapcsolatainak ápolása, a külföldi kollegákkal való kölcsönös kapcsolattartás és együttműködés elősegítése;
- a fiatal szakemberek szakmai orientációjának elősegítése;
- részvétel tagjai munkáján keresztül konkrét kutatási, oktatási és kulturális-közművelődési feladatok végrehajtásában a fizika területén;

Meg kell vizsgálni, melyek ezen feladatok közül azok, amelyekben a társulat érdemi munkát tud végezni. Azokat a feladatokat, amelyekben nem reális az érdemi szerepvállalás, törölni kell az Alapszabályból.

A fenti feladatokkal kapcsolatban egyeztetni kell az MTA Fizikai Tudományok Osztályával, illetve annak tudományos bizottságaival a feladatmegosztást illetően. Komoly lehetőségnek tűnik, hogy a társulat vállaljon érdemi szerepet a fizikus köztestületi tagokkal való kapcsolattartásban, sőt a köztestületi taggá válás folyamatának elősegítésében is. Ez feltételezi a szakcsoportok és az Osztály tudományos bizottságainak fokozott együttműködését a szakmai közéletben.

Az Elnökség haladéktalanul kezdjen megbeszéléseket az MTA Fizikai Tudományok Osztályával konkrét együttműködésük módjáról, feladatmegosztásukról. Ennek során képviselje, hogy az ELFT alkalmas a kutató fizikusok közötti széles kommunikáció és közösségszervezés feladatára, kiemelt figyelemmel a Fizikai Tudományok Osztálya napi tevékenységében kisebb hangsúlyt nyerő fiatal korosztályra és némely, a fizika gyakorlati alkalmazása szempontjából fontos (alkalmazott-fejlesztői) területre.

A társulat kezdeményezze, hogy a jövőben az MTA Fizikai Tudományok Osztályának tudományos díjait az ELFT díjaival egységes elismerési rendszerben működtessük. Az ELFT díjait tekintsük a fiatal korosztályhoz tartozó kutatóknak az osztály díjaihoz vezető útján az első lépcsőfoknak (ez nem érvényes egyes alkalmazott fejlesztési területeken vagy a felsőoktatásban végzett kiemelkedő munka elismerésére, amelyeknél a társulati díj a legmagasabb szakmai díj.)

A társulat javasolja az MTA Fizikai Tudományok Osztályának, hogy Vándorgyűlését illessze be rendezvényei sorába és tekintse azt a hazai fizika eredményei legátfogóbb bemutatásának. Ugyanakkor a társulat szervező munkájával segítse az MTA által szervezett Tudomány Ünnepe a fizika témájú rendezvények sikerét.

Az MTA Fizikai Tudományok Osztálya és a társulat együttműködésének további terepe lehet a DOFFI. El kell érni, hogy az osztály tagjai, az ELFT illetékes vezetői és a Fizika Doktori Iskolák vezető kutatói személyes részvételükkel és (szekcióelnöki, felkért előadói) aktivitással támogassák a doktoranduszok tudományos találkozóinak évenkénti megrendezését.

A fizikatanári munka eredményességét elismerő társulati díjak, továbbá az Ericsson- és a Rátz tanár úr-díjak szakmai színvonalát a Társulat vezetése garantálja.

Az Elnökség folyamatosan tartsa a kapcsolatot a díjak alapítóival, hozzájárulva a díjak nyilvánosságának megteremtéséhez, amely egyben a Társulat társadalmi láthatóságát is fokozza.

A-2. Az ELFT, mint civil egyesület; az ELFT helye a hazai és külföldi egyesületek hálózatában

Az ELFT civil egyesületként való működését folyamatosan összhangban kell tartani az érvényes törvényekkel, különösen a civil törvénnyel. Ez utóbbi különösen az SZJA 1 %-ára vonatkozó egyéni támogatási lehetőség miatt fontos. Korszerűbb módon kell kommunikálni a támogatás célját és annak tényleges felhasználását.

A MTESZ küszöbön álló megszűnése felveti azt a kérdést, hogy szükséges, illetve lehetséges és érdemes-e létrehozni a tematikusan közeli testvéregyesületekből egy, a koordinációt elősegítő hálózatot.

Az Elnökség vegye fel a kapcsolatot a tematikusan közeli testvéregyesületekkel a MTESZ utáni időszak együttműködésének kialakítására.

Az ELFT számára alapvető fontosságú, hogy tagja az EPS-nek. Ez teszi lehetővé az ELFT tagjainak, hogy részt vegyenek az EPS divízióinak és csoportjainak munkájában. Az EPS 2011. április 2-án fogadta el új stratégiáját. Ezt figyelembe kell venni az ELFT stratégiájában is. Különösen fontos lenne, hogy szakcsoportjaink közvetlen kapcsolatba kerüljenek az EPS divízióival. Egyelőre súlyos gondot okoz az ELFT EPS-tagdíja forrásának biztosítása.

Az EPS-hez fűződő kapcsolatokat a kollégák új generációjának bevonásával erősítsük. Törekedjünk a következő 5–7 évben legalább egy európai tudományos konferencia rendezési jogának elnyerésére, ami legalább 3–4 szakterületről igényli pályázat készítését és beadását.

A-3. Az ELFT tagsága, tagtoborzás

A társulat taglétszámának csökkenését meg kell állítani, sőt proaktív tagtoborzási akciókkal néhány év alatt ismét el kellene érni az 1500-as taglétszámot. Olyan – elsősorban internetes – szolgáltatásokat kell nyújtani a társulat tagjainak, amelyek arányban állnak a fizetett tagdíjjal. A fő tagtoborzó erőnek azonban nem a szolgáltatásnak, hanem a társulati tevékenységnek kell lennie.

Szükséges azoknak a tevékenységeknek a fejlesztése és erősítése, amelyek a fiatal kutatók és tanárok számára vonzóvá teszi a társulatot, és elősegítik a Társulat tagjai létszámának a bővülését. Alapvető fontosságú a fizikatanárok közösségének mind teljesebb bevonása a társulatba. Ezért célszerű erősíteni a fizika közoktatását és felsőoktatását érintő döntések előkészítésében a Társulat szakmai részvételét.

Tekintettel arra, hogy a tanárok többsége vidéki, a tanári taglétszám csak akkor növelhető jelentősen, ha a társulat különös gondot fordít a területi csoportokra, azok működésének anyagi feltételeihez is lehetőség szerint maximálisan hozzájárulva.

Át kell gondolni, milyen kölcsönös kedvezményekkel lehetne elősegíteni a többszörös tagságot testvéregyesületekben, illetve az EPS-ben. Előbbinek külön aktualitást ad a MTESZ küszöbön álló megszűnése, és a tematikusan az ELFT-hez közel álló egyesületekkel való koordináció megteremtésének szükségessége. Újra meg kell vizsgálni, hogy a MAFIHE felhasználható-e a tagtoborzás eszközeként. Ki kell használni a szociális hálózatokban rejlő tagtoborzási lehetőségeket.

Tagtoborzást nemcsak természetes, de jogi személy tagok körében is kell folytatni. Ehhez újra kell gondolni, hogy a társulat milyen szolgáltatásokat tud kínálni a jogi személy tagoknak anyagi támogatásukért cserébe.

Az Elnökség tekintse kiemelt fontosságú feladatának a társulati taglétszám igen jelentős mértékű növelését.

A-4. Együttműködés más egyesületekkel

Az interdiszciplináris témák jelentőségének fokozódásával, valamint annak következtében, hogy egy-egy társadalmi probléma (pl. fenntartható energiaellátás) több szakmai egyesületet is érint, kezdeményezni kell közös rendezvények szervezését, közös állásfoglalások kiadását. Ilyenekre már vannak jó példák, elsősorban a Magyar Nukleáris Társaság vonatkozásában. Hagyományosan jó kapcsolatot ápol az ELFT a Bolyai János Matematikai Társulattal, amely elsősorban a Középiskolai Matematikai Lapok, valamint a MATFUND Alapítvány tevékenységeire terjed ki. A Magyar Biofizikai Társasággal a Fizikai Szemle kiadásában és a Fizikus Vándorgyűlések szervezésében működünk együtt. Valószínűleg több egyesület vonatkozásában vannak még kiaknázatlan együttműködési lehetőségeink.

Az áltudományok elleni küzdelem külön terepe lehet a más egyesületekkel való együttműködésnek; lehetőségként itt felmerül a Szkeptikus Társasággal való kapcsolatfelvétel, esetleg velük közös rendezvények, weblapok szerbevezése. Ezzel kapcsolatban azonban figyelemmel kell lenni arra is, hogy az ELFT részvétele ilyen akciókban a megbírált nézet felértékelődését is eredményezheti, így az ilyen együttműködésben célszerű lehet, ha az ELFT a háttérben marad.

B) Működési stratégia

B-1. Stratégiai jelentőségű területek, prioritások

A társulat legfontosabb kiadványa a Fizikai Szemle, amely a fizika tudományának alapvető új eredményei, a fizika oktatásában elért haladás széleskörű szakmai megismertetésének nélkülözhetetlen kommunikációs csatornája és egyben a társulat láthatóságának is legjelentősebb eleme. Komoly nehézségekbe ütközik egyrészt a lap cikkeinek biztosítása, másrészt a lap megjelenéséhez szükséges források előteremtése. Erősen megoszlanak a vélemények a tekintetben, hogy fenn kell-e tartani a papíralapú kiadványt, vagy át lehet térni helyette a tisztán elektronikus – de „erkölcsileg nem másolható”, vagyis személyes példányon alapuló – megjelenésre, illetve hogy szabad-e, illetve hogy milyen mértékben szabad ritkítani a lap megjelenését.

Az Elnökség véleménye szerint sem a lap megjelenésének gyakoriságából, sem a műszaki szerkesztés színvonalából nem szabad engedni. Az elektronikus megjelenést mihamarabb meg kell valósítani, de ennek feltétele, hogy a lap fő támogatói biztosítsák, hogy támogatásuk mértéke az elektronikus megjelenésre történő átállással sem fog csökkenni. Különösen vonatkozik ez a hirdetőik támogatására. Tekintettel arra, hogy a lap fő támogatója, az MTA Könyvbizottsága megkezdte az elektronikus folyóiratok (és könyvek) támogatási kritériumainak kidolgozását, reális lehetőséggé vált, hogy 2014–15 folyamán térjünk át a Fizikai Szemle elektronikus megjelentetésére. Az elektronikus változat kiadását nem csak, sőt elsősorban nem is anyagi okok miatt kell megvalósítani, hanem azért, mert ez a kor parancsa. Külön megvizsgálandó kérdés, hogy az elektronikus változat mellett meddig és milyen formában létezzék a papíralapú változat.

Mindenekelőtt azonban újra kell gondolni a Fizikai Szemle profilját tartalmi szempontból; ez egyben a Szemle szélesebb körű olvasottságát, közönségsikerét is elhozhatja. Megfontolandó, hogy a profil tekintetében nemzetközi mintákat (pl. az American Journal of Physics mintáját) tekintsük irányadónak. A lapban olyan cikkeknek kell megjelenniük, amelyek már egyetemi, sőt akár középiskolai szinten érthetőek és érdekesek – ilyen cikkeket már egyetemi hallgatók is írhatnak TDK-dolgozatuk vagy diplomamunkájuk alapján.

Az Elnökség a Fizikai Szemle szerkesztőbizottságával együtt haladéktalanul dolgozza ki a Fizikai Szemle profiljának tartalmi alapelveit.

Az Elnökség tisztázza a Fizikai Szemle fő támogatóival, hogy támogatásuk várható mértéke hogyan fog alakulni az elektronikus megjelenés bevezetése után. Az Elnökség – a szerkesztőbizottsággal együttműködve – dolgozza ki a lap tartalmi és megjelenési színvonalához méltó új formát, alkossa újjá szerkesztési és megjelenési eljárását.

A tanári programmal rendelkező Fizika Doktori Iskolákkal együttműködve a társulat hozzon létre a Fizikai Szemlében a fizikatanári (módszertani) alkotással szerezhető tudományos fokozat publikációs feltételei hitelességének fokozására alkalmas szakmai bírálati (peer-review) rendszert.

A társulat egyik legfontosabb feladata a tanárok munkájának és tapasztalatcseréjüknek elősegítése.

A Fizikai Szemlében növelni kell a fizika oktatásával foglalkozó szakmai, módszertani cikkek arányát.

A társulat rendszeresen szervezzen regionális fórumokat a fizikatanárok tapasztalatainak cseréjére, a közoktatás fejlesztésével, a tanárképzéssel foglalkozó szakemberekkel való közvetlen együttműködésük (vitáik) előmozdítására.

Folytatni kell a közelmúltban megújított nemzetközi fizika-oktatási konferenciákat, amely jelenleg a magyar anyanyelvű természettudományi tanárok összejövetele, de meg kell kísérelni azt a szomszédos országok fizikai társulataival együttműködve egy rotációs alapon szerveződő rendszeres regionális konferenciává alakítani. Ez a konferencia tematikusan kiszélesítendő a felsőoktatási szakmódszertani kutatók eredményeinek bemutatójává is.

Célszerű a tehetséggondozásban való részvétel erősítése, új formák kialakítása és szervezése.

Komoly lehetőség a közoktatás megújulásával párhuzamosan a fizika tanártovábbképzések koordinálásának a felvállalása.

A fizikatanári közösség szakmai továbbképzésének fókusza az évenkénti tanári ankét.

A Társulat feladata annak kivívása, hogy a Tanári Anketon való részvétel feltételeit az iskolák fenntartói (a jelenlegi tendenciák szerint elsősorban az állam) biztosítsák minden érdeklődő fizikatanár számára;

A tanári közösség alkotói tevékenységének legnagyobb hagyományú, fontos eleme az országos és regionális tanulmányi versenyek szervezése.

Az ELFT vállalja fel a versenyek koncepciójának nemzetközi együttműködésben végzett fejlesztését, a változó iskolai és szélesebb környezeti feltételekhez való adaptálásukat.

A tanárokkal való kommunikációt a társulat egyik fontos feladatának kell tekinteni.

A tanárokkal folytatott kommunikáció fő eszközeként fejlesszük a hatékonyságát immár több éve bizonyító elektronikus tanári hírlevelet.

A társulat a kutatók munkáját elsősorban szakcsoportjai, illetve a szakcsoportok által szervezett konferenciák, iskolák, szemináriumsorozatok formájában támogatja. Megfontolandó, hogy növeljük a Vándorgyűlések gyakoriságát, a szakcsoport konferenciákat, iskolákat pedig a Vándorgyűlés köré szervezzük – természetesen összehangolva az MTA Fizikai Tudományok Osztályával, illetve annak tudományos bizottságaival.

Az Elnökség az MTA Fizikai Tudományok Osztályával folytatandó egyeztetései során vesse fel a Vándorgyűlések gyakoriságának növelését oly módon, hogy a szakcsoport rendezvények egy része is a Vándorgyűlés részévé váljon.

A Társulat kutatói szakcsoportjai kötelező minimális aktivitásként szemináriumok és tudományos találkozók (iskolák, tanfolyamok) rendezésével támogassák tagjaik folyamatos önképzését.

A Társulat alapítói kötelessége, hogy fórumot teremtsen a Csodák Palotája (és örvendetesen szaporodó rokonintézményei) tevékenységének szakmai értékelésére, segítse a fizikatanárok bekapcsolódását rendezvényeikbe, eszközeik fejlesztésébe. Stratégiai kérdés a Társulat pozíciójának megtartása a Budapest Science Centerben.

A Társulat vállaljon aktív szerepet a XX. századi (modern) fizika magyarországi történetének feltárásában, a legfontosabb tudományos személyiségek emlékének ápolásában.

Első lépésként készüljenek tudományos igényű tanulmányok, a társulati díjak névadó tudósainak életéről, tudományos eredményeiről, amelyet méltó formában adjunk ki az MTA Fizikai Tudományok Osztályának támogatásával.

A társulat egyik legfontosabb feladata a fizika megismertetése és elfogadtatása a társadalommal.

Ennek hatékony eszköze lehetne „A Magyar Fizika Napja” nevű tervezett országos akció, amelyet az ELFT koordinálna és kommunikálna. Az eseménybe több vidéki várost és Budapestet bevonva egy olyan rendezvényt szervezne a társulat, ahol különféle, érdekes és látványos fizikai kísérleteket mutatnának be, illetve érdekes előadásokkal bővítenék a helyi programot. Nagyon fontos, hogy az adott program csakis a helyi (főként középiskolai) fizikatanárok aktív és lelkes tevékenységétől függjön.

A társulat egyik igen fontos feladata fizikus közéleti információs szolgáltatás nyújtása a tanárok, a kutatók, de általában a fizika iránt érdeklődő nagyközönség számára. Ez a szolgáltatás az ELFT Fórum és az ELFT Facebook-oldal megindulásával jelenleg éppen átalakulóban van, ugyanakkor néhány eleme – elsősorban a társulati honlap – elavult és megújításra vár.

Az Elnökség folytassa arra irányuló erőfeszítéseit, hogy a társulati honlap (és az abba integrálandó ELFT Fórum) rendszergazdai és fejlesztői feladatainak ellátását kutatóhelyi térítésmentes hozzájárulásként kapassa meg.

Az Elnökség 2013 végéig dolgozza ki a társulat új információs rendszerének elveit.

B-2. Tagság, tagnyilvántartás, tagdíj

Ki kell alakítani a társulati tagság különböző fajtáinak új, differenciált rendszerét. Olyan elektronikus tagnyilvántartó rendszert kell kialakítani, amely összhangban van a szakcsoportok és a területi csoportok rendszerével (nyilvántartja a többszörös szakcsoport-tagságot és megjelöli azt a szakcsoportot is, amelyben a tag küldöttállítási jogát gyakorolja). Jelentősen fokozni kell a tagdíjfizetési fegyelmet.

A tagdíj mértékének kérdése elválaszthatatlan a taglétszám és a Fizikai Szemle megjelenési formájának kérdésétől. Amint ez utóbbiban megszületik egy hosszú távon elfogadható megoldás, ki kell alakítani a társulat hosszú távú tagdíjpolitikáját is. Valószínűnek tűnik, hogy a tanári taglétszám jelentős növelése csak a tanári tagdíj komoly mérséklése árán érhető el.

B-3. Szervezeti felépítés, irányítás

Szükséges a szakcsoportok és területi csoportok rendszerének újragondolása, a munkamegosztás, koordinálás, finanszírozás fejlesztése. A szakcsoportok hálózatát oly módon kell alakítani, hogy az lehetőleg megfeleljen egyrészt az MTA Fizikai Tudományok Osztálya tudományos bizottságainak, másrészt az EPS divízióinak és csoportjainak.

A társulat elnökségében minden elnökségi tagnak jól meghatározott feladata legyen. Megfontolandó, hogy az Elnökség a jövőben egy elnökből, két (egy kutatói és egy tanári) alelnökből, a megválasztott elnökből vagy a volt elnökből, egy főtitkárból, egy főtitkárhelyettesből és elnökségi tagokból álljon. Ebben a rendszerben az elnök, az alelnökök, főtitkár és a főtitkárhelyettes megbízatása két évre szól; ők ugyanarra a funkcióra egy alkalommal választhatók újra. Az elnökségi tagok mandátuma négy éves; esetükben az újraválasztás formálisan nem korlátozott, de törekedni kell arra, hogy minden tisztújításon az elnökségi tagok kb. egy harmada cserélődjék.

C) Pénzügyi és humánerőforrás-kérdések

C-1. Pénzügyi kérdések

Szükséges a gazdálkodás további racionalizálása, a bevételek és kiadások tételes, feladatonként elkülönülő, időszakonként (pl. havonta) egyenleget adó könyvelése. A stratégiai feladatok megvalósításához folyamatosan szponzorokat kell bevonni. Ennek érdekében a Társulat céljait, munkáját, eredményeit bemutató marketing tevékenységet fejleszteni kell.

C-2. Humánerőforrás és titkársági szervezet

A titkárság jelenlegi létszáma tovább nem csökkenthető. Ugyanakkor célszerűnek látszik a tudományos titkársági feladatkör betöltése, elsősorban a nemzetközi kapcsolatok megfelelő színvonalú kezelése céljából.

Budapest, 2013. május 16.